TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2015 m. lapkričio 26 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Direktyva 2002/22/EB — Elektroninių ryšių tinklai ir paslaugos — Paslaugų gavėjų teisės — Abonentų teisė be nuobaudų nutraukti sutartį — Sutarties sąlygose numatytų tarifų keitimas — Tarifų didinimas padidinus vartotojų kainas“

Byloje C-326/14

dėl 2014 m. balandžio 28 d. *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas, Austrija) nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2014 m. liepos 7 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Verein für Konsumenteninformation

prieš

A1 Telekom Austria AG

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro ketvirtosios kolegijos pirmininko pareigas einantis trečiosios kolegijos pirmininkas L. Bay Larsen, teisėjai J. Malenovský, M. Safjan (pranešėjas), A. Prechal ir K. Jürimäe,

generalinis advokatas P. Cruz Villalón,

posėdžio sekretorius I. Illéssy, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2015 m. balandžio 30 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Verein für Konsumenteninformation*, atstovaujamos *Rechtsanwalt* S. Langer,

— *A1 Telekom Austria AG*, atstovaujamos *Rechtsanwalt* M. Hasberger,

— Belgijos vyriausybės, atstovaujamos J. Van Holm ir M. Jacobs,

— Europos Komisijos, atstovaujamos G. Braun ir L. Nicolae,

susipažinęs su 2015 m. liepos 9 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: vokiečių.

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/22/EB dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis (Universaliųjų paslaugų direktyva) (OL L 108, p. 51; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 29 t., p. 367), iš dalies pakeistos 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/136/EB (OL L 337, p. 11; toliau – Direktyva 2002/22), 20 straipsnio 2 dalies išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Verein für Konsumenteninformation* (Vartotojų informavimo asociacija, toliau – asociacija) ir *A1 Telekom Austria AG* (toliau – *A1 Telekom Austria*) ginčą dėl to, kad pastaroji sutartyse su vartotojais naudojo tariamai neteisėtas sąlygas.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2002/22

3 Direktyvos 2002/22 30 ir 49 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(30)
Sutartys – paslaugų gavėjams ir vartotojams svarbi priemonė, užtikrinanti būtiną informacijos skaidrumo lygį ir teisinę kontrolę. <...> Konkrečiai kalbant, sutartiniuose santykiuose su tiesioginiu telefono ryšio paslaugų teikėju vartotojai turėtų turėti minimalų teisinio užtikrintumo lygį, t. y. jų sutartyse turėtų būti nurodytos sutarties sąlygos, paslaugų kokybė, sutarties ir paslaugos nutraukimo sąlygos, kompensacijos priemonės ir ginčų sprendimas. <…> Priemonės, skirtos užtikrinti kainų, tarifų, sąlygų ir reikalavimų skaidrum[ui], padidina vartotojų galimybę daryti optimalius pasirinkimus ir turėti kuo daugiau naudos iš konkurencijos.

<…>

(49) Ši direktyva turėtų numatyti tam tikrus vartotojų apsaugos elementus, įskaitant aiškias sutarčių sąlygas ir ginčų sprendimą bei tarifų skaidrumą vartotojams. <…>“

4 Šios direktyvos I skyriaus „Taikymo sritis, tikslai ir sąvokos“ 1 straipsnyje nustatyta:

„1. Pagal [2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos] direktyvą 2002/21/EB [dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (Pagrindų direktyva) (OL L 108, p. 33)] ši direktyva skirta elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų teikimui [tinklams ir paslaugoms teikti] galutiniams paslaugų gavėjams. Tikslas – užtikrinti galimybę visoje Bendrijoje gauti kokybiškas viešąsias paslaugas veiksmingos konkurencijos ir laisvo pasirinkimo sąlygomis ir reglamentuoti tokius atvejus, kai rinka nepakankamai tenkina galutinių paslaugų gavėjų poreikius. Šioje direktyvoje taip pat numatytos nuostatos dėl galinių įrenginių tam tikrų aspektų siekiant sudaryti palankesnes sąlygas neįgaliesiems galutiniams paslaugų gavėjams naudotis paslaugomis.

2. Šioje direktyvoje nustatomos galutinių paslaugų gavėjų teisės ir atitinkami viešuosius elektroninių ryšių tinklus bei paslaugas teikiančių ūkio subjektų įpareigojimai. Siekiant užtikrinti universaliųjų paslaugų teikimą atvirų ir konkurencinių rinkų aplinkoje, šioje direktyvoje apibrėžiamas minimalus nustatytos kokybės paslaugų, kurias gali gauti visi galutiniai paslaugų gavėjai priimtinomis kainomis atsižvelgiant į konkrečias nacionalines sąlygas ir neiškraipant konkurencijos, rinkinys. <...>“

5 Minėtos direktyvos IV skyriuje „Galutinių paslaugų gavėjų interesai ir teisės“ esančiame 20 straipsnyje, be kita ko, numatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad užsisakydami sujungimo su viešuoju ryšių tinklu paslaugas ir (arba) viešąsias elektroninių ryšių paslaugas, vartotojai ir kiti jų pageidaujantys galutiniai paslaugų gavėjai turėtų teisę su ūkio subjektu arba ūkio subjektais, teikiančiais tokį sujungimą ir (arba) paslaugas, sudaryti sutartį. Sutartyje aiškiai, išsamiai ir lengvai suprantamu būdu nurodoma bent ši informacija:

<...>

d) informacija apie kainas ir tarifus bei priemones, kuriomis galima gauti naujausią informaciją apie visus taikomus tarifus ir techninės priežiūros mokesčius, siūlomus mokėjimo būdus ir sąnaudų skirtumus, priklausančius nuo mokėjimo būdo;

<...>

2. Valstybės narės užtikrina, kad gavę pranešimą apie sutarties sąlygų pakeitimus, kuriuos siūlo elektroninių ryšių tinklus ir (arba) paslaugas teikiantys ūkio subjektai, abonentai turėtų teisę be nuobaudų nutraukti sutartį. Abonentams iš anksto, ne vėliau kaip prieš mėnesį, tinkamai pranešama apie numatomus tokius pakeitimus ir kartu pranešama apie jų teisę be nuobaudų nutraukti tokią sutartį, jei naujos sąlygos jiems nepriimtinos. Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinėms reguliavimo institucijoms būtų sudarytos galimybės nurodyti tokių pranešimų formą.“

6 Šios direktyvos 21 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinės reguliavimo institucijos galėtų įpareigoti ūkio subjektus, teikiančius viešuosius elektroninių ryšių tinklus ir (arba) viešąsias elektroninių ryšių paslaugas, skelbti skaidrią, palyginamą, pakankamą bei naujausią informaciją apie taikomas kainas ir tarifus, visus mokesčius, mokėtinus nutraukus sutartį, taip pat apie standartines jų paslaugų galutiniams paslaugų gavėjams ir vartotojams suteikimo bei naudojimosi jomis sąlygas, laikantis II priedo nuostatų. Tokia informacija skelbiama aiškia, išsamia ir lengvai prieinama forma. Nacionalinės reguliavimo institucijos gali nurodyti papildomus reikalavimus dėl tokios informacijos skelbimo formos.“

Austrijos teisė

7 2003 m. Telekomunikacijų įstatymo (*Telekommunikationsgesetz*, *BGBl.* I-70/2003, toliau – Telekomunikacijų įstatymas) 25 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Ryšių tinklų ar paslaugų operatoriai privalo patvirtinti Bendrąsias sąlygas, kuriose taip pat turi būti aprašytos siūlomos paslaugos ir joms taikomi tarifai. Apie Bendrųjų sąlygų ir su tarifais susijusių nuostatų pakeitimus turi būti pranešta reguliavimo institucijai iki paslaugų teikimo pradžios ir tinkamai paskelbta.

2. Apie Bendrųjų sąlygų ir su tarifais susijusių nuostatų pakeitimus turi būti pranešta reguliavimo institucijai ir tinkamai paskelbta prieš jiems įsigaliojant. Jei tokie pakeitimai abonentams nėra išimtinai palankūs, jie turi būti pateikiami ir skelbiami ne vėliau kaip likus dviem mėnesiams iki jų įsigaliojimo. Tai neturi įtakos Vartotojų apsaugos įstatymo <...> ir Civilinio kodekso nuostatoms.

3. Abonentui turi būti raštu pranešta apie pakeitimų, kurie nėra jam išimtinai palankūs, esmę ne vėliau kaip likus mėnesiui iki jų įsigaliojimo, pavyzdžiui, išspausdinant informaciją periodiškai teikiamoje sąskaitoje faktūroje. Taip pat abonentas turi būti informuotas apie pakeitimų įsigaliojimo datą, nurodant jo teisę iki tos dienos be papildomų mokesčių nutraukti sutartį. <...> Jei Bendrųjų sąlygų ir

tarifų pakeitimai, kuriuos atlieka ryšių tinklų ar paslaugų operatoriai ir kurie nėra išimtinai palankūs abonentams, yra būtini tik dėl kokio nors reguliavimo institucijos nutarimo, priimto remiantis šia nuostata, abonentui teisė nutraukti sutartį be papildomų mokesčių nesuteikiama.

<...>

5. Nuostatose dėl tarifų būtina nurodyti bent:

<...>

2. informaciją apie būdus, kaip galima gauti naujausią informaciją apie visus taikomus tarifus ir techninės priežiūros mokesčius;

<...>“

8 2000 m. Federaliniame statistikos įstatyme (*Bundesstatistikgesetz 2000, BGBl.* I-163/1999) numatyta, kad Austrijos statistikos biuras (*Statistik Österreich*) yra, be kita ko, atsakingas už vartotojų kainų indekso nustatymą.

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

9 Asociacija turi teisę pagal Austrijos teisės aktus pareikšti ieškinius, kuriais reikalaujama netaikyti Bendrųjų sąlygų, prieštaraujančių teisės aktuose nustatytiems draudimams ar moralei.

10 *A1 Telekom Austria*, telekomunikacijų paslaugų teikėja Austrijoje, esant santykiams su vartotojais taiko Bendrąsias sąlygas.

11 Šiose sąlygose, be kita ko, numatyta, kad „jei reglamentuojančiose nuostatose arba individualiame susitarime buvo susitarta indeksuoti tarifus už paslaugas“, „*A1* [*Telekom Austria*], remdamasi padidėjusiu metiniu vartotojų kainų indeksu, turi teisę atitinkamai padidinti tarifus už paslaugas ateinančiais kalendoriniais metais“ ir kartu „privalo reaguoti į [šio] indekso mažėjimą ir sumažinti tarifus, atsižvelgdama į šį mažėjimą. Apie atliktus perskaičiavimus *A1* [*Telekom Austria*] praneša klientams raštu“.

12 Taip pat pagal minėtas Bendrąsias sąlygas, „jei <...> pakeitimai nėra išimtinai naudingi klientams, *A1* [*Telekom Austria*] privalo pranešti apie šiuos pakeitimus – jei šie bus taikomi ne tik būsimiems klientams – likus dviem mėnesiams iki jų įsigaliojimo. Esminis <...> pakeitimų, kurie nėra išimtinai naudingi klientams, turinys <...> pateikiamas klientui raštu likus ne mažiau nei mėnesiui iki jų įsigaliojimo dienos, pavyzdžiui, išspausdinant informaciją sąskaitoje faktūroje. Pranešime apie pakeitimo esmę būtina nurodyti, prieš kiek laiko sutartis gali būti nutraukta be papildomų mokesčių“.

13 Be to, tose pačiose Bendrosiose sąlygose numatyta, kad „dėl sutarto indekso pakeisti tarifai nesuteikia išimtinės teisės be įspėjimo nutraukti sutartį pirma laiko“.

14 Asociacija pareiškė *Handelsgericht Wien* (Vienos komercinių bylų teismas) ieškinį, juo prašė uždrausti *A1 Telekom Austria* naudoti minėtas Bendrosiose sąlygose numatytas nuostatas.

15 Asociacijos nuomone, didinti tarifus *A1 Telekom Austria* leidžiama tik tada, kai vartotojams suteikiama išimtinė teisė nutraukti sutartį.

16 Po to, kai 2012 m. spalio 25 d. sprendimu *Handelsgericht Wien* (Vienos komercinių bylų teismas) patenkino asociacijos ieškinį, *A1 Telekom Austria* apskundė šį sprendimą apeliacine tvarka *Oberlandesgericht Wien* (Vienos aukštesnysis federalinės žemės teismas).

17 2013 m. gegužės 16 d. sprendimu *Oberlandesgericht Wien* (Vienos aukštesnysis federalinės žemės teismas) iš dalies pakeitė minėtą sprendimą. Asociacija ir *A1 Telekom Austria* pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kasacinius skundus dėl *Oberlandesgericht Wien* sprendimo.

18 Manydamas, kad ginčo pagrindinėje bylos baigtis priklauso nuo Direktyvos 2002/22 nuostatų aiškinimo, *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas, Austrija) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

„Ar Direktyvos 2002/22 20 straipsnio 2 dalyje abonentams numatyta teisė gavus „pranešimą apie sutarties sąlygų pakeitimus“ nutraukti sutartį be nuobaudų turi būti nustatyta ir tuo atveju, kai mokesčiai už paslaugas koreguojami remiantis sutarties sąlygomis, kuriose jau sudarant sutartį buvo numatyta, kad tokie mokesčiai bus koreguojami (didinami / mažinami) atsižvelgiant į objektyvaus, pinigų nuvertėjimą atspindinčio vartotojų kainų indekso pokyčius?“

Dėl prejudicinio klausimo

19 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori žinoti, ar Direktyvos 2002/22 20 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad elektroninių ryšių tinklų ar paslaugų tarifų keitimas taikant tarifų koregavimo sąlygą, kuri įtvirtinta šias paslaugas teikiančios įmonės taikomose Bendrosiose sąlygose ir kurioje numatyta, jog tarifai koreguojami atsižvelgiant į valdžios institucijos nustatytą objektyvų vartotojų kainų indeksą, reiškia „sutarties sąlygų pakeitimą“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, pagal kurią abonentui suteikiama teisė nutraukti sutartį be nuobaudų.

20 Pirmiausia primintina, kad Direktyva 2002/22 siekiama sukurti suderintą reguliavimo sistemą, kuri elektroninių ryšių sektoriuje užtikrintų universaliųjų paslaugų, t. y. apibrėžto minimalaus paslaugų rinkinio teikimą visiems galutiniams paslaugų gavėjams už prieinamą kainą. Remiantis šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalimi, vienas iš šios direktyvos tikslų – visoje Europos Sąjungoje užtikrinti geros kokybės viešai prieinamas paslaugas veiksmingos konkurencijos ir laisvo pasirinkimo sąlygomis (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Base ir kt.*, C-389/08, EU:C:2010:584, 32 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

21 Direktyvos 2002/22 IV skyriaus nuostatomis siekiama apsaugoti galutinių paslaugų gavėjų interesus ir teises.

22 Šios direktyvos 30 konstatuojamoje dalyje Sąjungos teisės aktų leidėjas nurodė, kad sutartis dėl sujungimo su viešuoju ryšių tinklu paslaugų arba viešųjų elektroninių ryšių paslaugų yra paslaugų gavėjams ir vartotojams svarbi priemonė, užtikrinanti minimalų informacijos skaidrumo ir teisinio saugumo lygį. Šios direktyvos 49 konstatuojamoje dalyje jis taip pat nurodė tarifų skaidrumą vartotojams. Šiomis aplinkybėmis minėtos direktyvos 20 straipsnio 1 dalies d punkte numatyta, kad sutartyje aiškiai, išsamiai ir lengvai suprantamu būdu nurodoma, be kita ko, informacija apie kainas ir tarifus bei priemones, kuriomis galima gauti naujausios informacijos apie visus taikomus tarifus ir techninės priežiūros mokesčius.

23 Be to, pagal Direktyvos 2002/22 21 straipsnio 1 dalį valstybės narės užtikrina, kad nacionalinės reguliavimo institucijos galėtų įpareigoti ūkio subjektus, teikiančius viešuosius elektroninių ryšių tinklus ir (arba) viešąsias elektroninių ryšių paslaugas, skelbti skaidrią, palyginamą, pakankamą ir naujausią informaciją apie taikomas kainas ir tarifus, visus mokesčius, mokėtinus nutraukus sutartį, taip pat apie standartines jų paslaugų galutiniams paslaugų gavėjams ir vartotojams suteikimo ir naudojimosi jomis sąlygas. Tokia informacija turi būti skelbiama aiškia, išsamia ir lengvai prieinama forma.

24 Pagal šios direktyvos 20 straipsnio 2 dalį valstybės narės taip pat užtikrina, kad gavę pranešimą apie sutarties sąlygų pakeitimus, kuriuos siūlo elektroninių ryšių tinklus ir (arba) paslaugas teikianti įmonė, abonentai turėtų teisę nutraukti sutartį be nuobaudų. Valstybės narės privalo užtikrinti, kad abonentams iš anksto, ne vėliau kaip prieš mėnesį, būtų tinkamai pranešama apie numatomus tokius pakeitimus ir kartu apie jų teisę be nuobaudų nutraukti tokią sutartį, jei naujos sąlygos jiems nepriimtinos.

25 Atsižvelgiant į šias nuostatas reikia pažymėti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas pripažino, jog elektroninių ryšių paslaugas teikiančios įmonės gali turėti teisėtą interesą keisti savo paslaugų kainas ir tarifus (pagal analogiją žr. Sprendimo *RWE Vertrieb*, C-92/11, EU:C:2013:180, 46 punktą).

26 Nagrinėjamu atveju, kaip matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą ir pateikto klausimo, *A1 Telekom Austria* Bendrosiose sąlygose įtvirtintoje ginčijamoje sąlygoje numatyta, kad tarifai koreguojami atsižvelgiant į valdžios institucijos, t. y. Austrijos statistikos biuro, nustatytą objektyvų metinį vartotojų kainų indeksą.

27 Tai reiškia, kad dėl sutartyje numatyto tarifų koregavimo, jeigu jis grindžiamas aiškiu, tiksliu ir viešai prieinamu indeksavimo metodu, išplaukiančiu iš su viešąja sritimi susijusių sprendimų ir mechanizmų, galutinių vartotojų sutartinių santykių situacija negali būti kitokia nei kylanti iš sutarties, kurios turinys nustatomas pagal Bendrąsias sąlygas, į kurias įtraukta nagrinėjama sąlyga.

28 Todėl, jei tarifai keičiami tokiu būdu, toks keitimas negali būti laikomas sutarties sąlygų pakeitimu, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2002/22 20 straipsnio 2 dalį.

29 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2002/22 20 straipsnio 2 dalis aiškintina taip, kad elektroninių ryšių tinklų ar paslaugų tarifų keitimas taikant tarifų koregavimo sąlygą, kuri įtvirtinta šias paslaugas teikiančios įmonės taikomose Bendrosiose pardavimo sąlygose ir kurioje numatyta, jog tarifai koreguojami atsižvelgiant į valdžios institucijos nustatytą objektyvų vartotojų kainų indeksą, nereiškia „sutarties sąlygų pakeitimo“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, pagal kurią abonentui suteikiama teisė nutraukti sutartį be nuobaudų.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

30 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/22/EB dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis (Universaliųjų paslaugų direktyva), iš dalies pakeistos 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/136/EB, 20 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad elektroninių ryšių tinklų ar paslaugų tarifų keitimas taikant tarifų koregavimo sąlygą, kuri įtvirtinta šias paslaugas teikiančios įmonės taikomose Bendrosiose pardavimo sąlygose ir kurioje numatyta, jog tarifai koreguojami atsižvelgiant į valdžios institucijos nustatytą objektyvų vartotojų kainų indeksą, nereiškia „sutarties sąlygų pakeitimo“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, pagal kurią abonentui suteikiama teisė nutraukti sutartį be nuobaudų.

Parašai.